

TUIJA MONONEN

Kohtaamisia: Samuli Moilanen – Kulttuurista maaseudun rauhassa

Rural at the Edge -konferenssin päätöstilaisuudessa esiintynyt Samuli Moilanen on nuoresta iästään huolimatta kokenut esiintyjä. Sen lisäksi, että hän laulaa oopperaa ja esiintyy re-vyissä, hänellä on oma ohjelmatoimisto ja kulttuuritalo Pohjois-Karjalan maaseudulla, Pyhäselän Ohvanassa. Samuli esiintyi myös konferenssi-illallisella yhteiskuntakriittisenä maaseudun miehenä, Kalevi Koistisena. Harva osallistuja tunnisti näitä kahta henkilöä samaksi. Kuka on tämä maaseudulla viihtyvä moneksi muuntuva musiikin ja esiintymisen monitoimimies?

Musiikki on ollut osa Samulin elämää lähes aina. Musiikinopiskelun hän aloitti kolmevuotiaana ja virallisia opiskeluvuosia kertyi vuoteen 2004 mennessä 17. Opintoihin sisältyvät eksoottisena yksityiskohtana kahden vuoden ajan otetut yksityistunnit Israelissa. Viimeisimpänä hän opiskeli Joensuun konservatoriossa. Tästä huolimatta hän kuvailee itseään itseoppineeksi. Vaikka matkan varrella olisi hyviäkin ohjaajia ja opastajia, Samulin mielestä musikkous etenkin laulajan kohdalla lähtee aina itsestä. Siinä ei voi oikein kukaan auttaa. Musiikin opiskelu jatkuu jokaisen produktion, laulun tai minkä tahansa uuden asian myötä. Maailma on täynnä tekemisen tapoja ja niissä riittää paneutumista.

Kysyttäessä syytä juuri oopperan valitsemiselle Samuli vastaa oopperamaisen äänenkäytön aina kiehtoneen häntä. – Esitän monenmoista ja -tyylistä musiikkia, mutta kaikessa siinä taitaa olla jokin operaattista mukana. Ehkä se on se tunteen palo ja kiihkeys, Moilanen määrittelee.

Samuli arvelee, etteivät häntä kuuntelemassa käyvät odota pelkästään hempeitä balladeja, vaikka usein hän niitä esittääkin. Omien sanojensa mukaan hän pitää itse sopivan voimakkaasta musiikista ja kuuntelee päivittäin esimerkiksi Ozzy Osbournea. – Siinäkin on operaattista kiihkeyttä.

Ohvanan kulttuuritalo

Samulin paratiisi, Ohvanan kulttuuritalo, sijaitsee Pohjois-Karjalassa, muutaman kilometrin päässä Hammaslahden taajamasta. Aiemmin Hammaslahti oli osa Pyhäselän kuntaa, mutta vuoden 2007 kuntaliitoksen seurauksena se kuuluu nyt Joensuun kaupunkiin. Matkaa Joensuun keskustaan kertyy Ohvanasta noin 30 kilometriä.

Kuntaliitoksen jälkeen Ohvanan kyläkoulu jäi tyhjilleen. Samuli sai paikasta vinkin kaveriltaan loppuvuodesta 2007, mietti viikon ja päätti ostaa talon. – Järkisyistä, hän sanoo. Saman katon alta löytyvät sekä koti että harjoitus- ja varastotilat. Lisäksi mahdollisuus järjestää konsertteja ja rakentaa studio vetivät Samulia puoleensa ja motivoivat

KUVA 1. Samuli Moilanen ja Pekka Mustaniemi esiintyivät Rural at the Edge -konferenssin päätöstilaisuudessa. Kuvassa he valmistautuvat esiintymään Ohvanan kulttuuritalossa järjestetyssä Italianlaisen musiikin iltapäivässä kesäkuussa 2012. Haastattelun kuvat Tuija Mononen

tarjouksen tekemiseen vuonna 1939 rakennetusta talosta. Olihan hän jo lapsesta saakka haaveillut paikasta, jossa voisi harjoitella ja tehdä teatteria. – Talo on pitkäaikaisen haaveen toteutuminen.

Samuli oli asunut Hammaslahdessa jo ennen Ohvanaan muuttoa. Iisalmessa syntyneenä hän pitää itseään kuitenkin pohjoiskarjalaisena: – Kai se kuuluu puhheessaki.

Samuli on perustamaansa kulttuuritaloon ja siellä toimiviin ihmisiin tyytyväinen. – Ohvanaan on lyöttäytynyt hirveästi porukkaa mukaan.

Vastaavanlaisia kulttuuritaloja on harvassa ja sen toimijat ovat hyvin erilaisia. Pääasiassa tilat toimivat Samulin ja hänen yrityksensä, ohjelmatoimisto The LittleBigMusicin, harjoitustiloina. Ohjelmatoimisto perustettiin jo jouluna 2000. – Meillä oli silloin konserttikiertue ja piti saada taho, joka järjestää rahoitushomman. Siitä tämä lähti, Samuli kertoo.

Vuoteen 2003 ohjelmatoimisto eli hiljaiseloa. Sillä oli vain yksittäisiä keikkoja, kunnes Samuli taiteilijakollegoineen järjesti ensimmäisen revyyen. – Siitä alkoi jatkuva toiminta. Seuraavana vuonna Samuli jäi tekemään töitä pelkästään ohjelmatoimistoonsa.

Työnkuva on monipuolinen. Se sisältää työskentelyn taiteilijana eli Samulin kohdalla laulajan, pianistin ja näyttelijän työt, mutta myös kirjanpitoa, tuottamista, markkinointia ja The LittleBigMusicin johtamista. Vaihtuvia työntekijöitä on ollut viitisentoista, mutta kiinteämpi porukka on noin viisi henkilöä. Ohjelmatoimisto on toiminnan suurin osa-alue, ja sen ideana on kaikessa mukana oleva musiikki olipa kyseessä sitten teatteri, koulutus, äänenkäyttö tai esiintyminen.

Talossa järjestetään myös yksityistilaisuuksia ja konsertteja. Lisäksi siellä on pitopalvelu- ja sisustus-suunnitteluyritysten tilat. Talvella tiloja käyttävät

KUVA 2. Ohvanan kulttuuritalo on entinen kyläkoulu. Kuva: LittleBigMusic Oy

kansalaisopisto ja liikunnan harrastajat. – Muun muassa kyläyhdistys pitää täällä kokouksensa.

Syrjässä maaseudulla?

Samulille maaseutu on mahdollisuuksia täynnä, ei voivottelun aihe. – Kaikkihan on syrjässä jostain katsottuna. Tämä paikka ei ole syrjässä kokonaistoiminnan kannalta. Ja täällä on tämä maaseudun rauha.

Ohvana on studiotoiminnalle ihanteellinen paikka. Osaa ohjelmatoimiston esityksistä ei edes voisi tehdä kaupungissa. – Jos asuisi kaupungissa, tekisin todennäköisesti samaa työtä, mutta se näyttäytyisi erilaisena.

Hän pitää kulttuuripalvelutoiminnan järjestämistä maaseudulla tärkeänä, koska sitä on joka tapauksessa vain vähän isojen produktioiden hintavuuden vuoksi. – Mutta tämä on hyvä alue. Tosin olen tällä alueella ainoa, joka elää esittävällä taiteella yrityspohjaisesti, ilman tukirahoitusta.

Pohjoiskarjalainen maaseutukulttuurin tarjonta on vilkasta. Varsinkin teatteria on tarjolla runsaasti. Sekä ammattilais- että harrastajaryhmiä on paljon. – Mutta tämän tyyppinen musiikki, mitä meillä täällä on, ja että sitä ovat tekemässä ammattilaiset, on harvinaisempaa. Kaiken lisäksi rakenukset, joissa esiinnyimme, ovat omanlaisiaan, eivätkä nykyajan betonimöykkyjä, Samuli kuvaa.

Suomalaisia, erikoislaatuista maaseudun kulttuuritapahtumia, kuten siirrettävien saunojen koontumisajoja tai eukonkantilpailuja Samuli

pitää kekseliäinä. Hammaslahdessa on hammas-harjanheittokilpailu ja Tohmajärvellä järjestetään lahjattomien laulukilpailut, jossa surkein palkitaan. – Niissä on tietty ideologia taustalla. Joskus on hyvä rentoutua, eikä aina kilpailla niin toisissaan. Minusta se on hienoa, taiteilija toteaa.

Onko näinä vuosina tullut sellaista tunnetta, että nyt pitää päästä pois? – Ehkä ensimmäisen vuoden aikana kun oli niin paljon tekemistä mieheni, mihin olen lähtenyt. Kun perushommat lähtivät rullaamaan, niin sen jälkeen en ole halunnut pois. Kun on iso talo, on työtä paljon. Toisaalta on kiva, kun on tekemistä.

Talon kunnostus ei ollut Samulille etukäteen kiehtovalta kuulostava asia, mutta hommaan ryhtyttyään, hän alkoi pitää siitä. – Kokonaisuutena paikka on unelmien täyttymys, hän kiteyttää.

Oopperaa ja barokkia maaseudulla – brutaalia ja vakavahenkistä?

Ohvanan kaltaisia paikkoja on Suomen maaseudulla vain vähän. Samuli Moilasen kokemuksen mukaan oopperamusiikkia pidetään väärällä tavalla akateemisena. Se on olevinaan hirveän hienoa. Äänitteitä kuuntelemalla voi kuitenkin huomata sen olevan eräänlaista spontaania heittäytymistä. Sen vuoksi hän pitää erityisen hyvänä sitä, että hänellä on laulullisesti kovatasoinen porukka, joka selviytyy melkein mistä tahansa.

KUVAT 3, 4 ja 5. Mies vihreässä paidassa viherkasvien kukoistaessa taustalla. – Ei Ohvana ole sen syrjemmässä kuin mikään muukaan paikka. Kaikkihan on syrjässä jostain katsottuna, murajaisee monitaituri kädet viuhtoen

Samuli mainitsee useaan kertaan, että vaikka asioissa pitää olla mukana täydellä sydämellä, toiminnassa tulee aina olla tilaa myös spontaanuu-delle. Kesäkuussa järjestetty Italialaisen musiikin iltapäivä oli alunperin tarkoitettu vakavahenkiseksi konsertiksi. Taiteilijakollegat alkoivat kuitenkin niin sanotusti irrottelemaan välispiikeissä ja yleisö sai vakavahenkisen musiikin ohessa ison siivun spontaania, humoristista ja lämminhenkistä taiteilijoiden välistä sanailua. Hetkeen tarttumisella on oma etunsa – voi syntyä jotain aivan uutta.

Erityisenä, tai omituisena, Samuli pitää sitä, että kulttuuritalolla järjestetyissä tansseissa paikalla saattoi olla vain kaksi ihmistä. Mutta kun he pitävät konsertteja, paikalla on vähintään 50 henkilöä. Se on hänen mielestään uskomatonta. – Sen voisi kuvitella olevan toisinpäin, että tanssi vetäisi porukkaa. Täällä esittävä musiikki saa ihmiset liikkeelle.

Samuli kertoo yleisön löytäneen Ohvanan kulttuuritalon melko nopeasti. – Kun muutin Ohvanaan lokakuussa 2007, oli saman vuoden joulukuussa järjestettyä joulukonserttia kuuntelemaan 140 henkilöä. Se on tähän tilaan aivan maksimi. Sitten yleisön aktiivisuus hiipui, kun pidettiin niitä tansseja. Vähitellen tajusin, mikä ihmisiä aktivoi.

Samuli kertoo, että lähellä asuvat eivät oikein

lähde heidän järjestämiinsä konsertteihin. Vaikka oopperaan lähtemisen kynnys on madaltunut, konsertit eivät hänen mielestään sovi kaikkien identiteetille. – Se on omituista, että Hammaslahdesta, Joensuusta ja kauempaakin tulee yleisöä, mutta paikalliset käyvät puolestaan Joensuussa. Samuli kertoo, että Ohvanassa kokouksia järjestävä porukka on aktiivista. – Voi olla, että liikkeelle saaminen vaatii yhteiskunnallisen puolen: sen että saa keskustella myös jätevesiasiaista. Sitähän ei näissä konserteissa ole.

Kun nykyään Samulia usein säestävä pianisti Pekka Mustaniemi kävi ensimmäisen kerran koululla, hän totesi pilke silmäkulmassa barokkimusiikin esittämisen Ohvanassa olevan brutaalia. Ensikosketuksen jälkeen Mustaniemi halusi kuitenkin järjestää kulttuuritalossa Ohvana-barokin. Toive myös toteutui.

Samuli itse ei näe asiassa mitään eksoottista. Keikkapaikat muuttuvat ja yleisö vaihtuu. Hän on tottunut siihen, että ohjelmaa pitää pystyä tekemään monenlaiselle yleisölle.

Lähiseudun asukkaat suhtautuvat lähtökohtaisesti positiivisesti. – Koska toimintani on omahoitoista, en ärsytä ketään. Kulttuuripuolella on näet usein ajatus, että ihmiset saavat isoja avustuksia. Meillä toiminta pohjautuu pelkästään ihmisten

KUVAT 6 ja 7. – Maaseudulla on mahdollisuuksia on niin paljon kuin jaksaa hyödyntää. Yhtenä Samuli Moilasan haaveena on puutarha Ohvanan kulttuuritalon takapihalle. – Tuonne.

aktiivisuuteen. Yleisö rahoittaa toimintamme eli palvelemme tällä yleisöä hyvin konkreettisesti. Jos ihmiset eivät enää halua tätä, pitää lopettaa toiminta ja tehdä jotain muuta.

Yrittäjä kuitenkin pitää Ohvanan konsertteja alueelle tärkeinä: – Ajattelen, mitenkään hirveästi korostamatta, että tämä, mitä me teemme, on tärkeää tälle alueelle. Pyhäselän alue on laaja, mutta täällä ei ole muuta tahoja, joka järjestäisi mitään tämän kaltaista. Siksi alueen taiteilijoiden pitää Samulin mielestä ryhdistäytyä ja laittaa tuulemaan.

Samulin mielestä vastaavanlaista kulttuuritalotoimintaa pitäisi olla joka kylällä. – Tiloja on paljon. Tämä on tärkeää maaseudun elävöittämistä.

Maaseudun kulttuuritoimintaan Samuli kaipaa enemmän tunteenpaloa ja tekemisen halua: – Jos asukkaat eivät tee asioita itse, on vaikea kuvitella, että jokin kaupunki lähtisi peräkylälle järjestämään konserttia. On myös huomioitava, että tämä vaatii pitkäjänteisyyttä. Kaupunki voi tehdä pistokeikan jonkin, mutta ei se välttämättä aktivoi ketään. Maaseudun elävöittämisprojektit kestävät jonkun aikaa, mutta usein ne eivät jätä jälkeensä mitään, vaan tarjoavat on vain työpaikan jollekin joksikin aikaa.

Kalevi Koistinen

Yksi Samulin esittämistä hahmoista on Kalevi Koistinen. Rural at the Edge -konferenssin illallisella puheen pitänyt Koistinen on itse asiassa ohjelmatoimiston käsikirjoittajan Sinikka Tossavaisen alter ego, mutta kyllä Samuli tunnistaa hahmossa myös omia ajatuksiaan.

Samuli ajatteli aluksi, ettei hän suostu esittämään Kalevia. Hahmo tuntui vieraalta ja hieman kesäteatterimaiselta. Kalevi on kuitenkin vähitellen avannut uusia uria ja tekemisen malleja, joista on ollut hyötyä muunkin esiintymisen kannalta.

Kalevi asuu maaseudulla mökissä jossain Pohjois-Karjalassa. Kalevin vaimo ja anoppi ovat riippakiviä, joiden kautta Kalevi innostuu kritisoimaan asioita ja ilmiöitä. Viime aikoina Kalevi on tuuminut energia-asioita: – On se nyt täyttiistä tämän energian kanssa! Sähköt, öljyt ja bensat kallistuut niin, että heikkompia hirvittää! Mie jo sanoin eukolle, että tällä menolla tulloo semmonen katastroohvi, ettei paremmasta väliä, Koistinen hehkutti illallisvieraille.

Kalevi uhmasi myös tutkimustietoa: – Kyllähän ne kehhuut, että meilläähii tehään huippuyliopistoja ja sieltä pitäis tulla järenjättiläissii, jotka kekssiit vaikka mitä. Vuan eikös nämä keksi, jotta puun poltto on ihan hengenvuorallista hommaa! Kyllä minnuu niin jurppii, jotta tainpa lähtee tästä

KUVA 8. Ohjelmatoimisto tarjoaa maaseutuympäristössä korkeatasoisia musiikkielämyksiä. Arto Tarkkonen, Esa A. Luukkainen, Samuli Moilanen, Pekka Mustaniemi ja Elina Risku esiintyvät Ohvanan Italialaisen musiikin iltapäivässä

saunan lämmitykseen – ja ihan puilla!

Samuli myöntää, että kontrasti oopperan ja Kalevi Koistisen välillä on suuri. Hän on kuitenkin alkanut pitää Kalevista, koska hahmon kautta on helpompi käsitellä myös vaikeita asioita. Kalevi puhuu kansalaisten näkökulmasta, eikä ole mikään poliitikko. Hän on jonkinlainen arkkityyppi suomalaisesta maaseudun miehestä. Hänessä on jotain tuttua, selkeää, johon monen katsojan on helppo tarttua.

Tulevaisuus

Kulttuuritalon toiminta on viiden vuoden aikana vakiintunut. – Vaikuttaa siltä, ettei suurempia uhkia ole, Samuli toteaa. Koska Ohvanan kulttuuritalo on hänelle myös koti, tuntuu toiminta turvalliselta. Laajentumismahdollisuuksia on vaikka kuinka paljon. – Itse suhtaudun tähän niin, että kaikki suomalaiset on potentiaalista yleisöä, Samuli sanoo.

Vaikka Samuli on nuoresta iästään huolimatta ennättänyt tehdä jo paljon asioita ja toteuttaa unelmiaan, jotain suunnitelmia vielä on. – Haluaisin tuohon takapihalle sellaisen kunnan puutarhan. Tuosta tuo ryteikkö pois ja sitten ihan vähän sitä vihreää. Se olisi se minun ihanne tuossa pihassa.

Laajentamisen mittakaavalla ei ole rajoja. – Ohjelmatoimistolla on menossa 11. vuosi ja kulttuuritalolla viides, mutta tämä on vasta alkusoittoa. Toi-

minta on pikkuhiljaa kasvanut ja mennyt eteenpäin, se on hyvä niin. Jos tapahtuisi jotain hirveän suurta yht’ äkkiä niin ei ehkä itse ehtisi adjusteera- ta itseänsä. Pienestähän kaikki isommatkin tapahtumat ovat lähteneet liikkeelle.

– Ajattelin, että jos ei ole rahoitusta niin on itse rakennettava infrastruktuuri siltä pohjalta ja kootava porukka, joka toimintaa pyörittää. Ei pidä odottaa, että kaikki tulee aina valmiina. Että jos et saa rahoitusta, niin asiat jäävät tekemättä. Sellaista kyllä kaipaisin, että ihmiset tarttuisivat asioihin ja lähtisivät toteuttamaan niitä. Näinhän se usein harrastajateatterin puolella tapahtuu.

Samuli pitää rooliaan kylällä tärkeänä. – Maaseutu tarvitsee kulttuuria, vakavahenkistäkin, ja nimenomaan maaseudulla. Kulttuurin keskittäminen kaupunkeihin johtaa samaan kuin kuntaliitokset: siinä häviää jotain oleellista – persoonallisuus.

Kaipaatko jotain lisää tänne maaseudulle? – No en oikein. Mahdollisuuksia on niin paljon kuin jaksaa hyödyntää. Maaseudulla on tilaa innovatiivisuudelle. Lisäksi kaiken tekeminen on edullista. Olen asunut täällä kauan ja tykkään asua täällä. Minulla ei ole tarvetta lähteä pois.